

آزمونی برای بیداری سنجی نهادهای بین‌المللی

با همین نهادهای ناکارآمد جهانی هم می‌توان مشکلات فلسطین را برطرف کرد

نظر کارشناس

دفاع مشروع فلسطینیان؛ از پر تاب سنگ تا شلیک موشک

■ **محمدجواد آقاباقری***

همزمان با روز قدس امسال، نمازگزاران فلسطینی شاهد یورش وحشیانه سربازان رژیم صهیونیستی به مسجدالاصی و شکستن حریم قبله‌اول مسلمین باتیراندازی و شهید و زخمی کردن شماری از مردم بودند و این اهانت با جنایات ناشی از حمله هوایی به غزه و شهادت کودکان مظلوم ادامه می‌یابد. تقسیم تروریسم به خوب و بد، از سال ۱۹۹۷ گریبانگیر جنبش مقاومت اسلامی (بانام اختصاری حماس) می‌شود و این سازمان آزادخواه و مردمی در لیست سازمان‌های تروریست خارجی امریکا قرار می‌گیرد. به همین دلیل اقدامات فلسطینیان از جمله عملیات استشهادی و شلیک موشک‌ها به عنوان اقداماتی تروریستی البته از دیدگاه امریکایی‌ها و صهیونیست‌ها تلقی می‌شود. این در حالیست که بر اساس ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحد، دفاع مشروع در برابر تجاوز و حمله‌ای مسلحانه و بر اساس

ماده ۳۱ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، دفاع مشروع پیش‌دستانه در برابر خطری فریب‌الوقوع، یک‌حق ذاتی و قانونی برای تمامی اعضای ملل متحد است و استفاده از این حق تا زمانی که شورای امنیت اقدامی (بی‌طرفانه و مرضی‌الطرفین) را برای حفظ و اعاده صلح و امنیت بین‌المللی به عمل نیاورد، ادامه می‌یابد. دفاع فلسطینیان از پرتاب سنگ در گذشته تا عملیات استشهادی و شلیک موشک در حال حاضر، حق طبیعی مردمی است که نه با یک تجاوز پایان‌یافته بلکه با تجاوزواشغالگری چند ده ساله مواجهند و به همین علت، توسل به هر شیوه مدافعانه‌ای برای مردم فلسطین تبدیل به یک حق مشروع و طبیعی مستتر شده‌است.

۳۱ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، دفاع مشروع پیش‌دستانه در برابر خطری فریب‌الوقوع، یک‌حق ذاتی و قانونی برای تمامی اعضای ملل متحد است و استفاده از این حق تا زمانی که شورای امنیت اقدامی (بی‌طرفانه و مرضی‌الطرفین) را برای حفظ و اعاده صلح و امنیت بین‌المللی به عمل نیاورد، ادامه می‌یابد. دفاع فلسطینیان از پرتاب سنگ در گذشته تا عملیات استشهادی و شلیک موشک در حال حاضر، حق طبیعی مردمی است که نه با یک تجاوز پایان‌یافته بلکه با تجاوزواشغالگری چند ده ساله مواجهند و به همین علت، توسل به هر شیوه مدافعانه‌ای برای مردم فلسطین تبدیل به یک حق مشروع و طبیعی مستتر شده‌است.

در نتیجه مقدمه پیوستن فلسطین به برخی از اعضای جامعه حقوقی طی چند روز اخیر به بحث و بررسی نزاع میان فلسطینیان و صهیونیست‌ها پرداختند و البته نقطه شروع مباحث خود را رأی دادگاه اسرائیل علیه اهالی محله شیخ جراح قرار دادند. در نقد رئالیستی و مبتنی بر واقعیات موجود صحبت از این است که دادگاهی قانونی نسبت به صدور یک رأی اقدام کرده‌است. بنابراین محل نقد و بررسی، مفاد آن رأی خواهد بود که مثلاً به دلیل نقض حق حاکمیت مسلم‌اهالی محله شیخ جراح، غیرقانونی و باطل است. اما به نظر نگارنده در تحلیل ایده‌آلیستی و مبتنی بر حقیقت‌موضوع، اصل تشکیل چنین دادگاهی، مشروع و متعاقب‌اشغالگری صهیونیست‌هاست و نوبت به تحلیل آرای صادره از آن نخواهد رسید.

در آخر، اظهارات اخیر جو بایدن و برخی دیگر از مقامات امریکایی در حمایت از اسرائیل و جلوگیری از اقدام شورای امنیت، درخو توجه‌است. بایدن با حمایت از این دفاع‌کنندگان اقدامی نموده‌اند. در صورتی که اسرائیل حق دارد از خود دفاع کند! این منطقی بدون روتوش امریکایی‌هاست و به همین علت بیش از پیش یقین پیدا می‌کنیم که دنیای حال حاضر با وجود منطقی و فعل چنین رژیم‌هایی از قضا دنیای موشک‌هاست و نه دنیای مذاکرات.

بنابراین دوره پیش‌روی رژیم غاصب صهیونیستی وجود دارد؛ یا با پایان حملات جنایتکارانه خود به‌اصل مسلم حقوق بین‌الملل یعنی حق تعیین سرنوشت ساکنین اراضی اشغالی احترام بگذارد و همه‌بررسی برگزار کند یا با دریافت موشک‌های جبهه مقاومت‌از جمله موشک جدید قاسم به زوال خود نزدیک‌تر شود.

نظر کارشناس

لزوم تجدیدنظر در قانون عدم‌قصاص پدر

مختل می‌کند یا پدر، سبب وجود فرزند است و بنابراین سبب نمی‌تواند مسبب خود را معذور کند یا قصاص پدر باعث کاسته شدن مجدد اعضای خانواده می‌شود و دیدگر استدلال‌هایی که چملگی قابل‌خندشه هستند. لکن دلیل اصلی وضع چنین استثنایی روایاتی است که بحث تخصصی و جداگانه‌ای را می‌طلبد و چه بسا بتوان نهدی این روایات از قصاص پدر را حمل بر موارد غیر عمد دانست.

اگر این دسته از روایات را با در نظر گرفتن جایگاه پدر و رابطه‌ی او با فرزند مورد بررسی و تحلیل قرار دهیم، محبت شدید و غلبه عرفی رابطه پدر و فرزندی، دال بر عدم قصد و عمد در ارتکاب جراحات یا قتل وی می‌باشد و چه بسا در اثر اقدامات تأدیبی و تربیتی فوت شود که در این صورت نمی‌توان قائل به وجود عنصر عمد و نیت سلب حیات بود. بدین ترتیب می‌توان نسبت به عمل ارتكابی پدر، قائل به تفکیک شد. اگر با سبق تصمیم و به صورت مستمر باشد که در نتیجه، قصد قطعی و تعمد را محرز نماید، مستوجب قصاص بوده و در غیراینصورت اصل بر غیر عمد بودن عمل ارتكابی پدر نسبت به فرزند خواهد بود.

به نظر می‌رسد مجلس جدید با بهره‌مندی از آرای فقها و صاحب‌نظران بتواند تجدیدنظر در ماده ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی را در دستور کار خود قرار دهد و مواردی را که پدری با وِلْیَاکَمَ اِنْ قَتَلَهُمْ کَانَ جَطْمًا کَبِیْرًا (اسراء، ۳۱) و فرزندانتان را از ترس فقر نکشید! ما آنها و شما را روزی می‌دهیم، مسلماً کشتن آنها گناه بزرگی است!

لذا موضوع عدم قصاص پدر، ناشی از عدم اهمیت فعل ارتكابی نمی‌باشد؛ چراکه در این صورت به صورت خاص مورد نهدی قرار نمی‌گرفت و از آن به گناه بزرگ تعبیر نمی‌شد.

است می‌توان استثنای قانونی استدلال‌هایی عقلانی مطرح شده براسی همانند اینکه قصاص پدر، وضعیت معیشت خانواده را

رژیم اشغالگر قدس مناطق وسیعی را تحت اشغال خود در آورد. شورای امنیت سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه‌های مختلف الحاق سسرزمین از طریق نظامی را نامعتبر اعلام و در قطعنامه ۴۹۷ مورخ ۱۷ دسامبر ۱۹۸۲ رژیم صهیونیستی را رژیم اشغالگر توصیف کرد و اقدام این رژیم را ماعربا می‌موازی بین‌المللی دانست اما از آن زمان تا کنون این رژیم با زیر پا گذاشتن حقوق بین‌الملل و قطعنامه‌های صادره، همچنان به اشغالگری و درگیری نظامی پایبندی خود را نشان داده‌است.

■ **راه‌هموار به کنوانسیون‌های جهانی**

هم‌اکنون علاوه بر اینکه بسیاری از کشورها فلسطین را به عنوان دولت به رسمیت شناخته‌اند، اسناد بین‌المللی نظیر قطعنامه ۱۹۶۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد هم ۹ سال قبل «تا حدودی» وضعیت فلسطین را به عنوان دولت به رسمیت شناخت.

هستند که رژیم اشغالگر قدس را موظف به توقف شهرکسازي کردند.

قطعنامه ۲۳۳۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۶م سپاست شهرکسازي رژیم صهیونیستی را محکوم کرد اما بلافاصله با جبهه‌گیری از سوی دفتر نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی مواجه شد. دفتر تانیاهاو در مدت کمی پس از انتشار این سند رسمی بین‌المللی صریح‌الامم کرد اسرائیل به قطعنامه‌ای که شورای امنیت تصویب کرد و خواستار پایان دادن به شهرکسازي شده‌است، پایبندی نخواهد بود و آن را شرم‌آور خواند.

با حذف امپراطوری عثمانی از صفحه‌روزگار، سیطره بریتانیا بر فلسطین تا سال ۱۹۴۸ میلادی ادامه یافت؛ سازمان ملل متحد از طریق قطعنامه ۱۸۱ مجمع عمومی مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۴۷ طرح تجزیه فلسطین را مطرح ساخت که به نتیجه نرسید و متعاقب آن در سال ۱۹۴۷ با وقوع جنگ شش‌روزه و شکست اعراب،

سناریوی قتل آقای کارگردان

نگاهی به ابعاد حقوقی پرونده فرزندکشی خانواده خرم‌دین

پدر خرم‌دین به قتل فرزندش اعتراف کرد و انگیزه قتل را آذیت کردن او رفتار نامناسب مقتول یا پسر و مادرش اعلام کرده‌است. طبق قانون مجازات‌های اسلامی و ماده ۳۸۱ آن مجازات قتل، قصاص نفس است. ماده ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی اما تفسیر دیگری کرده‌است، مبنی بر اینکه قصاص در صورتی ثابت می‌شود که مر تکب، پدر یا از اجداد پدری نباشد. یعنی پدر در صورتی که قاتل فرزند باشد، قصاص نمی‌شود. بسیاری از پرونده‌های قتل‌های خانوادگی نشان داده‌است که قتل فرزند به معنی آزادی کامل پدر هم نیست. ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی تصریح کرده‌است که هر کس مرتکب قتل عمد شود و شاکي خصوصی نداشته باشد یا حتی شاکي را عفو کرده باشد، قاضی می‌تواند قاتل را از جنبه عمومی جرم به حبس از سه تا ۱۰ سال محکوم کند.

جالب اینجاست که قصاص در مورد مادر اجرا می‌شود به این دلیل که ماده ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی، در این خصوص حکم داده‌است اما در صورتی که همچون قتل کارگردان جوان یعنی بابک خرم‌دین، معاونت در قتل داشته باشد، مشمول ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی می‌شود که طبق بند الف این ماده بیش از ۱۵ سال حبس خواهد داشت اما با توجه به تبصره ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی در این مورد معاونت موجب حبس از یک تا پنج سال خواهد بود. در همین خصوص یک حقوقدان با اشاره به بررسی حقوقی مجازات قاتلان در پرونده‌هایی مانند جنایات خانواده خرم‌دین‌ها به خیرگزاری مهر گفت: قتل از جرائم مشمول مرور زمان نیست یعنی اگر بعد از سال‌ها کشف شود که شخصی به قتل رسیده‌است قاتل به جهت قتل که سال‌ها پیش انجام داده‌است، مجازات خواهد شد. محمداسدی در موضوع سنه قتل که در پرونده خانواده خرم‌دین رخ داده‌است، افزود: تاریخ وقوع آنها تأثیری در میزان و نوع مجازات ندارد. در مورد این جنایات هم داخل مجازات معنا ندارد و برای هر یک از این جنایات انجام شده یک مجازات قصاص یا دیه مجزا

آزمونی برای بیداری سنجی نهادهای بین‌المللی

با همین نهادهای ناکارآمد جهانی هم می‌توان مشکلات فلسطین را برطرف کرد

خصوص به خبر گزاری اسپونتنیک گفت: قطعنامه‌های متعدد بین‌المللی که هیچ کدام مورد توجه رژیم اشغالگر صهیونیستی نشده‌است، بهترین ادله اثبات وقوع جرائم متعدد توسط یک رژیم غیر مشروع قومیت‌گرای نژادپرست است. اما وجود ضعف‌های قانونی در ساختار سازمان‌های بین‌المللی خصوصاً حق وتو برای کشورهایی که حامی اشغالگران هستند و نفوذ وسیع صهیونیسم در مراکز تصمیم‌گیری جهانی همه قطعنامه‌های قانونی و بین‌المللی را از حیز انتفاع ساقط نموده‌است و جرائم مشهود همچنان ادامه دارد. سکینه‌السادات پاد تصریح کرد: اتحادیه حقوقدانان جهان اسلام با ظرفیت‌های حادقلی که وجود دارد نظیر عضویت فلسطین در یونسکو به عنوان دولت عضو و نیز رسمیت دولت غیر عضو ناظر در سازمان ملل متحد هر چه سریع‌تر از طریق رایزنی با حقوقدانان آزاداندیش و عدالت‌خواه دنیا مقدمات جدی طرح دعای بحق فلسطین را در دیوان بین‌الملل کیفری که تا کنون با استدلال‌های فراحقوقی ورود جدی در آنها نداشته‌است، فراهم کند.

این وکیل با یک دادگستری و دانش‌پژوه مقطع دکتری حقوق عمومی تأکید کرد: فلسطین آز مونی برای بیداری سنجی نهادهای بین‌المللی است. با همه نقدی که به ناکارآمدی سازمان‌های بین‌المللی حقوق بشری و دیوان کیفری بین‌المللی وارد است اما باز هم اگر ظرفیت قانونی و جایگاه عرفی آنها از مسیر حقوقی منحرف نشود و ملاحظات فراحقوقی ملک تصمیمات قضایی و قانونی نشود، مسائل متعدد فلسطین که سبب تحمیل مصائب ناروایی بر زنان و کودکان و مردان غیرنظامی فلسطین شده‌است، قابل حل است.

■ **رای دادگاه اسرائیل از نقد رئالیستی تا تحلیل ایده‌آلیستی**

برخی از اعضای جامعه حقوقی طی چند روز اخیر به بحث و بررسی نزاع میان فلسطینیان و صهیونیست‌ها پرداختند و البته نقطه شروع مباحث خود را رأی دادگاه اسرائیل علیه اهالی محله شیخ جراح قرار دادند. در نقد رئالیستی و مبتنی بر واقعیات موجود صحبت از این است که دادگاهی قانونی نسبت به صدور یک رأی اقدام کرده‌است. بنابراین محل نقد و بررسی، مفاد آن رأی خواهد بود که مثلاً به دلیل نقض حق حاکمیت مسلم‌اهالی محله شیخ جراح، غیرقانونی و باطل است. اما به نظر نگارنده در تحلیل ایده‌آلیستی و مبتنی بر حقیقت‌موضوع، اصل تشکیل چنین دادگاهی، مشروع و متعاقب‌اشغالگری صهیونیست‌هاست و نوبت به تحلیل آرای صادره از آن نخواهد رسید.

در آخر، اظهارات اخیر جو بایدن و برخی دیگر از مقامات امریکایی در حمایت از اسرائیل و جلوگیری از اقدام شورای امنیت، درخو توجه‌است. بایدن با حمایت از این دفاع‌کنندگان اقدامی نموده‌اند. در صورتی که اسرائیل حق دارد از خود دفاع کند! این منطقی بدون روتوش امریکایی‌هاست و به همین علت بیش از پیش یقین پیدا می‌کنیم که دنیای حال حاضر با وجود منطقی و فعل چنین رژیم‌هایی از قضا دنیای موشک‌هاست و نه دنیای مذاکرات.

بنابراین دوره پیش‌روی رژیم غاصب صهیونیستی وجود دارد؛ یا با پایان حملات جنایتکارانه خود به‌اصل مسلم حقوق بین‌الملل یعنی حق تعیین سرنوشت ساکنین اراضی اشغالی احترام بگذارد و همه‌بررسی برگزار کند یا با دریافت موشک‌های جبهه مقاومت‌از جمله موشک جدید قاسم به زوال خود نزدیک‌تر شود.

معرفی کتاب

کلاسی استاد در قالب کتاب

■ **علیرضا سزاوار**

کتاب «سازمان‌های بین‌المللی تحلیلی» به تازگی به قلم صادق بشیره، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری و سردبیر ماهنامه خط بهشتی توسط انتشارات آفرینندگان منتشر شده‌است.

دکتر علیرضا دبهیم پس از تحصیل تا سطح فوق‌لیسانس در دانشکده حقوق دانشگاه تهران، برای ادامه تحصیل راهی آلمان شده و دوره دکتری خود را در این کشور گذرانده‌اند. ایشان سال‌ها در نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در آلمان و مقر سازمان ملل متحد در نیویورک حضور و همينطور در سمت ریاست دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه اشتغال داشته‌اند. استاد همچنین مدیریت اداره حقوقی وزارت امور خارجه را در کارنامه دارند و از جمله مهم‌ترین مأموریت‌های خارجی دیگرشان حضور در کشورهای گویا و مکزیک به عنوان سفیر جمهوری اسلامی ایران و معاونت ارشد دبیرکل سازمان حقوقی-مشورتی آسیا و افریقااست. کتاب «سازمان‌های بین‌المللی تحلیلی»، تقریرات درس ارزشمند سازمان‌های بین‌المللی ایشان در دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری می‌باشد که در سه بخش سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی، سازمان‌های بین‌المللی جهانی و سازمان‌های بین‌المللی منطفق‌های تنظیم شده‌است.

■ **تفاوت تدریس در قضاوت تا سفارت**

در قسمتی از مقدمه این کتاب چنین آمده‌است: «از ویژگی‌های تدریس دکتر دبهیم یکی آن است که مطالب علمی را باندوخته‌های عملی خود به صورت توماران ارائه می‌دهند و دوم اینکه کمتر مشابه آن را دیده‌ام، آن است که ایشان موضوعات را با توجه به نیاز دانشجوی طرح می‌کنند. در نتیجه اگر نگاهی به جزوات تدریس حقوق دیپلماتیک ایشان در دانشگاه‌های مختلف داشته باشیم، متوجه تفاوت مطالب گفته شده فی‌المثل در دانشگاه علوم قضایی با دانشکده وزارت امور خارجه و سایر دانشگاه‌ها خواهیم شد. در سه همان است و مطلب همان اما برای دانشجویی که بنیاست قضاوت کند، بر جنبه قضایی تأکید دارد و برای دانشجویی که بنیاست برای اشتغال در سفارت تربیت شود، بیشتر متوجه ابعاد دیپلماتیک است و خلاصه موضوعات متناسب را نیاز متعلم برایش تشریح می‌شود و از نظر نگارنده این سطور، به‌طور ویژه همین موضوع است که به تقریرنویسی دروس دکتر دبهیم اهمیت می‌بخشد. ویژگی دیگر تدریس ایشان که البته کمی کار را بر دانشجویان دشوار می‌نماید، بر خاسته از حجم بالا و بروز دانش اسناد است که بی‌وقفه در کلاس به دانشجویان ارائه می‌شود و حوصله‌ای کم‌نظیر و اجرایی والا، همیشه متواضعانه با دانشجوی بر خورد کرده و کسی از اظهار نظر ابایی نداشت و ایشان پس از آن که صحبت‌های دانشجویان را به‌طور کامل می‌شنیدند، از میان همین صحبت‌ها، بآب‌هایی را برای طرح مباحث ظریف و نکات پیچیده باز می‌نمودند.»

■ **تقدیم به تمام دانشجویان حقوق**

نویسنده این کتاب به روزنامه جوان گفت: به عنوان یک دانشجو، خیلی زود در جلسات ابتدایی به این موضوع التفات پیدا کردم که مطالبی را که در این کلاس و به این سبک به دانشجوی آموزش داده می‌شود، دیگر در کمتر جایی می‌توانم پیدا کنم و لذا زحمت، به گردآوری مطالب این کلاس اهتمام ویژه داشتم. شوق سرشارم از حضور در دروس استاد دبهیم در این مرقومه غیر قابل‌توصیف است و حس می‌کردم تک‌تک لحظات این کلاس‌ها مفید و مهم و حیف است که ثبت و ضبط نشود و نیت داشتم که این مطالب را به سایر مستقانی که به هر ترتیب از فیض حضور در محضر استادی چون دکتر دبهیم محروم مانده‌اند، تقدیم نمایم.

نویسنده، عنوان این کتاب را سازمان‌های بین‌المللی تحلیلی برگزیده‌است؛ چراکه امتیاز آن بر سایر آثار با موضوع مشابه این است که بیش از ارائه اطلاعات آماری و داده‌های عددی نظیر اینکه یک سازمان در چه سالی ایجاد شده و چند عضو و چند کار دار، بر تحلیل نحوه ایجاد و فعالیت آنها متمرکز است و ضمناً می‌تواند به ما روش تحلیل را نیز بیاموزد؛ تحلیلی که در مواضع اتخاذی ما در برابر یک سازمان، حائز اهمیت و تأثیر است.

گفتنی است که این کتاب به قلم صادق بشیره دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری تقریر شده‌است. بشیره سردبیر ماهنامه خط بهشتی و مجری فصل دوم برنامه حقوقی خرداد است. این دومین کتابی است که از او منتشر می‌شود و کتاب اولش با نام «بران و دیوان» سال گذشته توسط همین انتشارات به چاپ رسید.